

VI. ТЪРГОВСКА ДЕЙНОСТ

1. Външна търговия

1.1 Търговска политика

През последните няколко години търговската политика в аграрния сектор е насочена към повишаване на конкурентноспособността на българското производство, насърчаване на износа и по-бързо интегриране на България към европейските и световните пазари.

Провежданата *митническа и търговска политика*, посредством прилаганите външнотърговски режим и митническа тарифа е част от цялостното реструктуриране на икономиката на страната, с което се цели постигане на икономическа стабилност и растеж.

По-нататъшното либерализиране на външната търговия и подобряване на бизнес средата, чрез намаляване и облекчаване на регулативните режими е важна предпоставка за функционирането на пазарната икономика и създаване на условия за благоприятен инвестиционен климат.

През 2001 г. продължи процесът на либерализация на търговията със селскостопански стоки.

От особено значение за подобряване възможностите за достъп на българската селскостопанска продукция до международните пазари и за развитие на външната търговия на страната като цяло са членството в Световната търговска организация и подписаните двустранни и многостранни търговски споразумения.

Членството на България в СТО е законодателна основа за регулиране на икономическите ѝ отношения със страните членки. Преимуществото на това членство се изразява в разширяване на възможностите за достъп на българската продукция до националните пазари на страните членки на СТО и прогресивно намаляване на тарифните и нетарифни бариери. Приетите в СТО правила създават предсказуема среда за българските производители и износители.

Основен приоритет на страната остава предстоящото членство в Европейския съюз. Понастоящем търговията със селскостопански стоки с ЕС се осъществява на базата на взаимно предоставяне на преференции с цел подобряване на пазарния достъп. Споразумението с ЕС предвижда постепенна либерализация на търговията, като тарифните квоти за износ на селскостопански стоки се увеличават ежегодно. Запазват се обаче възможностите за прилагане на т.нар. "мерки за търговска защита" (safeguards), които съгласно разпоредбите на Договора за ЕО се прилагат в случай на дъмпинг или субсидии. Спрямо българския износ на селскостопански стоки в ЕС продължават да се прилагат *минимални входящи импортни цени със сезонни ограничения, компенсаторни такси, нетарифни ограничения* и др.

През 2000 г. бе подписано двустранно споразумение между България и ЕС за взаимно предоставяне на преференциални квоти за определени стоки (свинско месо и продукти от него, ябълки, сирена, пресни и преработени домати и др.), при условие, че не се прилагат експортни субсидии – така наречения подход "двойна нула". Размерът на квотите за 2001/2002 г. бе определен в съответствие с договореностите от 2000 г. за ежегодно увеличение.

През 2002 г. се проведе поредният кръг от преговори и консултации с представители на ЕК за понататъшна либерализация на търговията със селскостопански стоки. Предвижда се новите договорености да влязат в сила от 1 януари 2003 г.

ЕК е предложила новите договорености да се базират на принципа на "двойна изгода" (double profit), който в голяма степен се доближава до прилаганата схема на принципа "двойна нула" (double zero) от предишния кръг търговски преговори. Това на практика означава, че по-нататъшната либерализация на търговията ще се основава на спазването на следните принципи:

- Премахване на експортните субсидии по отношение на целия износ от ЕС за България на определен продукт, като преференциалната /нулева/ квота по техния износ обхваща традиционния търговски поток;
- Договаряне на приемливо годишно увеличение на преференциалните количества /квоти/, включени в схемата за либерализация;

- ЕК предлага и нов начин за изчисляване на размера на преференциалните квоти, които досега бяха определяни на базата на усреднени, представителни стойности на реалния внос/износ на продукти в рамките на договорени референтни периоди. В предстоящите преговори се предлага референция от 2% от обема на националното потребление за определен кръг стоки.

Предвижда се, в рамките на вече съществуващите преференциални квоти, вносът на български селскостопански стоки в ЕС да се облага с нулеви мита. За някои земеделски стоки се предвижда пълна либерализация при износа в ЕС, например на дребния рогат добитък, червения пипер, пчелен мед и други. Министерството на земеделието и горите е направило предложение за двойно увеличаване на някои квоти, в т.ч. за пресни и замразени зеленчуци и др. За първи път се предвижда и износ с нулево мито в страните на ЕС на зърнени храни, предимно пшеница.

Разширеният достъп до пазара и мерките за либерализация на търговията предполага отваряне на пазарите на ЕС за български селскостопански стоки. Това означава съобразяване със задължителните изисквания при продажбата на стоки на европейския пазар и информираност на производителите и търговците по отношение на законодателството на ЕС, което да гарантира българския износ на този пазар.

През 1998 г. България подписа Споразумение за присъединяване към Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА). Присъединяването на България към ЦЕФТА ѝ осигури свободен достъп до един сто милионен пазар, както и възможност за задълбочаване и разширяване на търговско - икономическите връзки с отделните държави по пътя на взаимноизгодни договорености, свързани с по-нататъшната либерализация на търговията със селскостопански стоки. В тази връзка страните от ЦЕФТА са традиционни партньори на България, част от които обаче през последните години загубиха позициите си на българския пазар за сметка на други, които подобриха своя достъп. Сходните трудности, които изпитват страните по време на преходния период, във връзка с адаптирането си към условията на свободна конкуренция, ги принуждава едновременно с либерализирането на търговията да предприемат идентични защитни мерки при вноса на чувствителни селскостопански стоки. Това са стоки, на които всички тези страни са традиционни производители и бързото либерализиране на търговията би се отразило зле на производството и вътрешния им пазар.